

Ihi enim qui semper viventes, et in eum prospicere A collegio fieri concives, quorum una erit et summa desiderantes, Deo assistunt, spiritus applaudunt, in relectio, unius et pleni Dei inaccessibleis contemplatio : contemplatio quia visio, inaccessibleis quia impetrabilis. Nam inquit, Psalmista : *Accedet homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (Psal. lxxiii, 7)*. Quia quo amplius Divinitatis rimantur secreta, eo amplius inspicuntur profunda.

SPERAINDEO ABBAS

Contra hæreticos quosdam negantes in Deo trinitatem personarum in unitate substantiæ, atque divinitatem in Christo.

EPISTOLA ALVARI

* ABBATI SPERAINDEO DIRECTA.

Domno dilectissimo et in Christo Patri SPERAINDEO abbati, ALVARUS cliens.

Præsciens et omnipotens Deus hæc in quæ devenimus tempora, et esurientem verbi Dei quam patimur, validam vos nobis opposuit destinam^b, qui et nostram cibaret inediam, et dapibus alimonie reficeret corda. Sed quia vos nunc scio tribulationibus deditum, vel amaritudinibus oppressum, quæso ut apostolicum dictum pro consolationis assumatis eloquio. At enim ex tribulationum periculis quæ sustinuit : *Periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in falsis fratribus (II Cor. xi, 26)*. Et post hæc alio in loco dixit : *Gloriamur in tribulationibus : scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem nos non confundit (Rom. v, 5)*. Ideoque, venerabilis Pater, et omnium sacerdotum optime sacer, noli ob tribulationum discrimina postulata reticere, sed clientulo quæsita largire, quia munus inde dando augetur, et negando minuitur. Instruxit me quippe Moyzes legiferus, dum ejus intonat eloquium : *Interroga patrem tuum, et dicit tibi; seniores tuos, et annuntiabit tibi (Deut. xxxii, 7)* : et quia spiritalem te recolo Patrem, ideo spiritalem impetro opem. Scilicet quia, hæresis illa quam vœa vobis jamdudum insinuavit inertia, Dei lacerat Ecclesiam, et per assertionem lethalem catervam post se trahit ad mortem; quia, juxta Apostoli dictum : *Sermo hæreticorum ut cancer serpii (II Tim. ii, 17)*, corda humilium præsertim, quia venenum aspidum sub labiis eorum (Psal. lxxiii, 3). Ob hujus rei causam vestra flagitamus auxilia, et subsidii adminicula, qualiter hæresis eorum nebulosa et infanda, potentia cœlitus pereat, et sponsæ Christi clarissima dogma per vos fulgens eniteat. Eorum vero oppositiones illæ sunt quæ vobis jam a me intimatæ sunt.

Caput autem ipsorum nequissimorum, quod falce sit veritatis resecandum, illud est : quod trinum in unitate et unum in trinitate non credunt : prophetarum dicta renuunt, doctorum dogma rejiciunt; Evangelium se suscipere dicunt; et illud quod scriptum est : *Ascendo ad Patrem meum, et ad Patrem vestrum, ad Deum meum, et ad Deum vestrum (Joan. xx, 17)*, male utique sentiunt : Christum Deum ac Dominum nostrum hominem tantum asserunt, propter illud quod deco in Evangelio legunt : *De die autem illa et hora nemo scit, neque angeli cœlorum, neque Filius, nisi Pater solus (Matth. xxiv, 36)*. Cunctis tamen misibus posco ut horum gentilium aniles quæ-

siones^c, quia mortiferos audientium generant casus, iis videlicet qui sunt imperiti et Scripturæ sanctæ non ventilant textus. Quas duas responsiones, ut soliti estis in aliis facere causis, amplius Scripturarum flosculis adornetis. Et per unam quoque assertoris, quam vobis protulimus, locutionem, aptam promulgetis responsonem. Sic cum sanctis in æthereis regnis accipiatis a Domino fulgidam mansionem. Amen.

RESPONSIO ABBATIS SPERAINDEO

ALVARO DIRECTA.

Illustrissimo mihi domno ac venerabili seu omni affectione Christi in charitate amplectendo inclito ALVARO SPERAINDEO.

Dum a tribulationibus validissimis essem nimium occupatus, et mens mea extuaret vel animus, ac jaculis amulorum irretitus telisque confossus sedentem a vulneribus tædiorum sauciatus, et fluctuaret ut navis inter maris gurgites spiritus ab amaritudine circumseptus; subito gerulus vester ad me ingressus, litterarum mihi detulit munus. Ipsam vero scriptam concite perlegi, et eloquia serenitatis vestre illico agnovi, continuo ut luce clariora resplenderunt jam pene mortuo, et mox interior ille suscitatus est homo. Cœpi quis essem obstupescere intueri, aut quis esset per quem talis ut eram mererer suscitari, vel pro tam difficilioribus ex sacris Scripturis questionibus sciscitari; dum nunc in tempore non ad hoc nonnulli, sed in locutionibus vulgaribus malant immorari, non attendentes ad illum Domini dictam. *Omne, inquit, verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die judicii (Matth. xii, 36)*. Aut in suorum sodalium detractionibus voluit linguam extendi, non reminiscentes illud sacrum Evangelium : *Festucam, inquit, in oculo fratris tui vides, et trabem in corde tuo non consideras (Matth. vii, 3)*. Ea vero quæ nociva sunt, et inimici ob detrimentum fratris ingerunt, nonnulli illico credunt, et Psalmistæ eloquium non recolunt : *Verba inimici iniquitas et dolus (Psal. xxv, 4)*. Ipsa vero inimicorum signenta mox ipsi ventilant auditores, et aliis ea iterum in detractione fractis expomunt insultantes, verbaque sancti apostoli post tergum rejicientes. *Qui detrahit, inquit, fratri, et judicat fratrem, detrahit legem, et judicat legem (Jac. iv, 11)*. A talibus enim casibus nos solerte convenit abstrahere, ne vocem Domini per Jeremiam prophetam nobis intonet clare : *Attendi et abscurtari, dicit Dominus : nemo quod bonum est loquitur, nullus est qui agat penitentiam super peccato suo (Jer. viii, 6)*. Unde nostrum omnibus momentis contemplantes delictum.

Isidori. Videas Joannem Baptist. Perez. in 'not. ad cap. 47 de Viris illustribus, hujus sancti, pag. 281, tom. I nostræ Collectionis, et Florezium, tom. XI Hisp. sacr., pag. 106.

^c Perquam recte Florez. : *Supple oppugnes, et quid simile.*

* Perperam Alvari pro abbati in Florezio.

^b Hanc vocem usurpat S. Isidor. lib. iii Sent., cap. 40, ubi perdoctus vir Garstias Loaysa inquit : *Est autem destina fulcrum, quod parieti ruinoso, ne cadat, supponitur*. Eadem usus est Corippus poeta Afer de Laudibus Justini Junioris; Arnob., lib. ii; et S. Braulio, Cæsaraugustanus episcopus, in Vita ejusdem S.

et præstolantes universis prioris vitæ nostræ terminum; compassione piissima pro fratris lapsu flebilem debemus exhibere gemitum, et illud implere ac proferre apostolicum: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror* (II Cor. xi, 29)? Non ergo facile est credendum, dum quis cum verbis maledicis auribus insonuerit nostris, nisi ante utiliter discussis et fideliter agnitis, exemplum habentes in his quæ Dominus locutus est verbis: *Clamor Sodomorum et Gomorrhæ multiplicatum est, et peccatum eorum aggravatum est nimis. Descendam igitur, et videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam* (Gen. xviii, 20). Omnipotens Dominus, omniaque sciens, cur ante probationem quasi dubitat, nisi ut gravitatis nobis exemplum proponat, ne mala hominum ante præsumamus credere, quam probare? Et ideo ait: *Descendam, et videbo utrum clamorem qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam.*

Sed hæc cuncta quæ per contritionem cordis locutus sum, omitam; et ad ea quæ vestra excellentia poscit, revertam. Quis enim in tam ineffabile rei negotium quopiam quid fari audeat, cum beatus Hieronymus dicat: « Inenarrabilia sunt Dominicæ incarnationis mysteria, et nativitatis ejus sacramentum? Et ideo non quantum ipsa nativitas est, intimare curamus; sed quantum per sermonem exprimere valemus. Verum quantum ipsa nativitas est, non solum explicare non possumus, sed nec ipsi sancti evangelistæ plene dicere potuerunt. Et si sancti evangelistæ, qui sancto utique Spiritu afflati, dicere plene nequiverunt, ex ipso quod sub pleno in libris Evangeliorum adnotaverunt; melius est reticere, quam asserere, et recte ut dicta sunt credere, quam præsertim litteris aliquid commendare, secundum sententiam doctoris quæ posita est vere. « Credimus, inquit, Patrem cum Prole ejus, ortumque Spiritum alium, in personis trinum, deitatis credimus unum. » Qualiter intactus processit Virginis partus, aut qualiter pati voluit natus, hoc tractare nulli liceat, sed credere tantum. Et si prohibetur hoc tractari, quis calamo scribere ergo, vel lingua, hoc quippiam audeat fari?

Et quia contra hæc capitula, quæ adnotata sunt in epistola vestra, testimonia ex Evangeliorum et apostolorum libris exquiris, pro eorum machinationibus dissipandis, et dubiis utique validissime confirmandis; eminentius tamen id agere vestra valet benignitas, quam nulla unquam tribulatio vel mundialis fatigavit adversitas. Ideo intellectui ac sensui vestro summa permanet integritas, quia jam me pene multis modis contrivit sæculi hujus acerbitas. Sed quia ad hoc opus vos valde sufficitis, ut reor non ob aliud hoc expetitis, nisi ut credulitatis meæ textum agnoscere valeatis. Ego vero humiliter ea proferam, quæ credo, atque simpliciter enarrem in quæstionibus sciscitatis, quæ sentio. Quidquid enim absque norma veritatis paternitas ibidem præsenferit domini nostri, vestri genitoris, mox illud emendat velocitas scriptoris: et me iterum clam instruat, ut olim fecit alios, gratia vestri honoris: et celet inscium atque ignarum vestra solertia cordis, ita ut errorem nemo sentiat foris: quia ad emendandum, vel demendum, atque addendum, celsitudini vestræ est destinatum. Ecce ut ab excellentia vestra exstitit imperatum, ut valui persolvi clientulus famulatum. Sed oppositiones illæ, quæ sunt in epistola vestra taxatæ, eas sub nomine assertoris exarando inducam, et textu vestro sanclarum Scripturarum testimonia producam, et cum doctorum dicta, ut qui vero conectam, quæ respondendo conscribam.

^a Lege cum doctorum dictis atque vero, etc. FLOREZ.

^b Sic ms.

^c Sapientia.

I.

Respondet ad primam partem interrogationis Alvari, id est, confutat eorum errorem hæreticorum qui trinum in unitate, et unum in Trinitate Deum non credebant.

Fides unius substantiæ Trinitatis, hoc est Patris, et Filii, et Spiritus sancti sine initio temporum, super sensum atque sermonem est: una virtus, unus Deus, tria vocabula. Deum enim cum nomine, uno lumine in lumine ex tribus: tribus quidem secundum proprietatis essentia, una autem secundum substantiæ, vel deitatis rationem dividitur, ut ita dicam, indivisibiliter; una est enim in tribus deitas, et tria sunt, in quibus est deitas. Amplius autem aliquid vel minus relinquamus, ut neque fiat in Trinitate confusio, neque in divisione discidium. Verbum vero nascitur de virgine Maria accipiens corpus animale. Sed quid dicitur sensum mittens suum verbum? Sed neque sermo comprehensus est a carne, sed in carne, et supra carnem: sicut dicitur præscius Dei, Dei virtus, Dei veritas: passus autem humana, sed sermo Dei impassibilis est. In passione quidem moritur homo, ut vivificaret protoplastum, qui ceciderat per inobedientiam. O homo! De Deitate quæris? Vitupero te. Si credis, bene facis; si autem dicis: quomodo Pater? de lumine excidisti. Et si dixeris, quomodo Filius? similiter excidisti de lumine. *Nemo enim novit Patrem, nisi Filius; neque Filium quis novit, nisi Pater* (Math. xi, 27)?

Qui tres virtutes inducit, tres deos confitetur. Nos credimus tres personas, unam vero virtutem, unamque deitatem. Quando autem nominaveris Patrem, glorificas Filium, et quando nominaveris Filium, adoras Patrem. Si iterum unam personam Trinitatis dicimus, judæizamus^b, quia Judæi unam personam dicunt, et unum Deum confitentur. Si tres deos dicamus, similes sumus gentibus. Sed confitemur Patrem in Filio, et Filium in Patre cum Spiritu sancto: non separatur, non dividitur Deitas. Deus enim de Deo, virtus ex virtute, lumen de lumine, veritas ex veritate. Testis non est: non cælum, non terra, non mare, non lux, non tenebræ, non angeli, non archangeli, neque cherubim, neque seraphim: sed erat in principio Filius apud Patrem. Nemo cognosceret innascibilem, nisi qui natus est: ipse utique scit unde sit natus. Neque nascibilem aliquis scit, nisi qui genuit: Pater scit quid generavit: similis genitus genitori Patri. Consilium et sapientiam^c una virtus, et una deitas. Nativitatem Filii Dei quæris? Habes propriam nativitatem ex virgine Maria; sed nativitas Filii Dei a principio apud Patrem.

Confiteor enim unum innascibilem, et unum natum. Confiteor Patrem omnipotentem sine initio, sine fine; qui omnia tenet, et a nullo tenetur; omnia gubernat, et a nullo gubernatur; omnia videt, ipse autem invisibilis est. Confiteor et Jesum Christum Filium Dei cum omni consilio et virtute paternæ deitatis: quantum autem habet virtutem^d, tantum et Filius: non diminuitur genitus eo qui est innascibilis; una enim virtus et una deitas innascibilis, et nati. Spiritus vero sanctus neque natus, neque innascibilis, non est factus, neque creatus. Si autem dixerem natum, duos filios statuo ex uno Patre, et non unum ex uno, aut solum ex solo. Et ubi est unus Pater ex quo omnia, et unus Dominus Jesus Christus per quem omnia (I Cor. viii, 6)? Et si dixerem innascibilem, jam non unus Pater omnipotens innascibilis, sed duos omnipotentes statuo. Et si dixerem facturam, gentiliter dico; gentes enim facturam manus adorant, et non factorem cœli et terræ. Quid ergo habeo dicere? Phantasma? Absit. Quoniam blasphemia Spiritus sancti non remittetur (Math. xii,

^d Forte virtutis.

^e Forte quia.

31, 32). Quomodo ergo duo ligna conjuncta missa in fornacem ignis, et de duobus lignis flamma procedit inseparabilis, sic de Patris et Filii virtute procedit Spiritus sanctus, ipsam virtutem et deitatem habens, sicut beatissimus Paulus apostolus posuit, dicens: *Unus enim Deus, unus Mediator Dei et hominis homo Christus Jesus (I Tim. II, 5)*: non Deus Dei Mediator, unus enim est usque ad trinitatem; sed accipiens corpus de virgine Maria, induens veterem hominem qui ceciderat per inobedientiam, Mediator factus est carnis Patris virtute, hoc est Jesus Christus.

Quando autem assumit apostolos, sicut Evangelia testantur (*Matth. XVII, 1 seq.*), et ascendit in montem excelsum, et mutavit virtutem deitatis, et ecce nubis candida operuit eum, nubis vero splendida virtutem Patris in eum ostendit. Sicut quidem^a per vaniloquia docent, quomodo tres personæ in una substantia? Illi autem dicunt tres virtutes, nos credimus tres personas in una virtute: tria vocabula, sed unum Deum in tria vocabula: in unius vocis nomen Patris et Filii et Spiritus sancti. Iterum illi dividentes virtutem, et deitatem Trinitatis dicunt. Sicut imperator perfectus et comis. Absit. Non trado ego hanc doctrinam, aut istam expositionem, aut fidem; sed magis anathematizo. Scriptum est enim in divinis præceptis: *Visibilia enim hujus mundi invisibilibus comparantur (Rom. I, 20)*. Terrenus enim imperator de tribus constat, sed unum est imperium. Si deposuerit diadema de capite suo, Cæsar est, non imperator perfectus. Sic qui blasphemant Spiritum sanctum non sunt Christiani. Et si purpura^b deposuerit, vir solus est. Sicut Judæi unam personam adorant, nos autem confitemur, sicut imperator terrenus, sic et cælestis. Homo in purpura, et purpura in homine; corona autem capitis continens purpuram et hominem, unum imperium ostendit: sic Pater in Filio, et Filius in Patre, Spiritus autem sanctus ex Patre et Filio procedit. Deitatis virtus, et unitas Trinitatis.

II.

Respondet ad secundam partem interrogationis Alvari, id est, opugnat eorum impietatem qui Jesum Christum hominem tantummodo confitebantur ex perversa explicatione Evangelii.

Assertor dixit: Si vere est Deus, dum discipulis ita exorsus est: *Ascendo ad Patrem meum, et ad Patrem vestrum, ad Deum meum, et ad Deum vestrum (Joan. XX, 17)*? Resp. In una etenim persona unus et verus proprius Dei Filius ex duabus constat naturis, deitatis videlicet et humanitatis, et ideo in solo tantum corpore humanitatis hæc sustinuisse suis in Evangelio prædixit discipulis: *Ecce ascendimus Hierosolytam, et consummabuntur omnia quæ scripta sunt per prophetas de Filio hominis: tradetur enim gentibus, et illudetur, et flagellabitur, et conspuetur: et postquam flagellaverint, occident eum, et die tertia resurget (Luc. XVIII, 31, etc.)*. Quod totum in Christo secundum hominem dictum, non ad substantiam deitatis, sed ad naturam pertinet carnis: nam et in passione sua corripens proditorem, dixit: *Osculum^c Filium hominis trades (Luc. XXII, 48)*? Quem interrogat tradere proditorem, nisi hominem, quem et comprehenderunt, non Deitatem, quam cæcati perfidia nec agnoscere potuerunt? Nam et quod fatigatus est, quod esuriit, quod sitivit, quod dormivit, quod flevit, quod passioni proximus tristis fuit, quod mortis conditionem post passionem suscepit, quod in cælis ascendit secundum quod ait: *Ascendo ad Deum meum et Deum vestrum*, totum hoc non ad incomprehensibilem pertinet substantiam deitatis, de qua ait: *Ego et Pater unus sumus (Joan. X, 30)*; sed ad

A infirmitatem pertinet humanitatis, in qua se miserem Patri asserit, dicens: *Pater major me est (Joan. XIV, 28)*. Et ideo ait: *Ascendo ad Deum meum et ad Deum vestrum*, ut hominem quem e cælis veniens, ex Virgine assumpserat, ad cæli throam sublerasset, unde per Divinitatem nusquam discesserat.

Item ipse Dominus ait: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis qui est in cælo (Joan. III, 13)*. Non dixit, qui fuit in cælo; ergo quando in terra fuit, in cælo fuit: sicut dixit, *Filius hominis qui est in cælo*, et tamen in terra loquebatur, sed in terra homo fuit et Deus. Nam si Deus non fuit in terra, quomodo illi angeli ministrabant, sicut scriptum est: *Tunc reliquit eum tentor, et ecce angeli accesserunt, et ministrabant ei (Matth. IV, 11)*? Apostolus Paulus iterum dicit: *Qui descendit, ipse est qui ascendit super omnes cælos, ut adimpleret omnia (Ephes. IV, 10)*. Nam per hoc quod descendit, et semetipsum exinanivit, formam servi accepit; hic^d, vox ejus est in psalmo, dum dicit: *De ventre matris meæ Deus meus es tu (Psal. XXI, 11)*. Per ipsum namque quod de utero matris assumpsit, dicebat: *Ascendo ad Deum meum et Deum vestrum*. Cum meum dicat et vestrum, quasi non communiter dicit meum, sed distincte ac separatim loquens indicat, quia eundem Patrem et Deum dissimiliter habeat ipse quam nos. Dum enim dicit: *Ascendo ad Patrem meum*, scilicet generatione propria, ut vox Patris de eo est: *Ex utero ante Luciferum genui te (Psal. CIX, 3)*. Et iterum: *Eructavit cor meum verbum bonum (Psal. XLIV, 2)*. Et in Evangelio: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum (Joan. I, 1)*. Et ut in Symbolo credentes profiteamur Filium Dei unigenitum ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero. Et ob hoc dicebat: *Ascendo ad Patrem meum, videlicet per naturam; et ad Patrem vestrum per gratiam*, hoc est, adoptione voluntaria: vel quia, relictis simulacris, filii sumus per gratiam fidei ac baptismatis secundum illud de Evangelio: *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus (Ibid., 12)*. Et quod dixit: *Ascendo ad Deum meum*; quia descendi, et carnem assumpsi: et ad Deum vestrum; quia per fidem ascenditis. Quia et ego homo, Deus mihi est; quia vos ab errore liberat, Deus vobis est. *Ad Deum meum, unitate mysterii; ad Deum vestrum, potestate quidem cælesti. Distincte ergo ac separatim mihi Pater et Deus est: quia quem ante sæcula Deum genuit, hominem in fine sæculorum mecum creavit.*

B
C
D

Assertor dixit: Hanc enim questionem dum ex Scripturarum dicta personas, aliam inducam, in qua nihil, ut reor, superest quod inferas. Id est: *De die autem illa et hora nemo scit, neque angeli cælorum, neque Filius, nisi Pater solus (Matth. XXIV, 36)*. Dum ille vero se declaravit nescire, quid nunc vales proferre? Resp. Valeo denique multa testimonia exhibere ac magnificentiora, per quod illum scire advertēs diem utique et horam. Nam ex hoc apostolis Dominus sciscitatus: *Dic nobis, inquit, quod signum erit tui adventus, et consummatio sæculi istius*, respondit: *Videte, ne quis vos seducat. Consurget enim gens in gentem, et regnum in regnum, et erunt pestilentia, et fames, et terræ motus per loca. Tunc tradent vos in tribulationem; et occident vos: et eritis odio omnibus gentibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi, et invicem tradent, et odio habebunt invicem. Et multi pseudoprophetae surgent, et seducent multos. Et quoniam abundavit iniquitas, refrigescit charitas multorum..... Erit enim tunc magna tribulatio, qualis non fuit ab initio mundi neque fiet..... Sicut enim fulgur exit ab Oriente, et*

^a Forte quidam.

^b Forte purpuram.

^c Leg. Osculo.

^d Forte hinc.

apparet usque in Occidente : sic erit adventus Filii hominis. Statim post tribulationem dierum illorum sol obsecrabitur, et luna non dabit lumen suum, et stellæ cadent de cælo, et virtutes cælorum commovebuntur : et tunc parebit signum Filii hominis in cælo (Ibid., 3 seq.). Qui hæc cuncta narravit, diem ipsum et horam novit : quia tunc adventus illius ac dies iudicii erit, quando signum, quem præfatus est, in cælo paruerit. Sequitur :

Et tunc plangent omnes tribus et terræ, et videbunt Filium hominis venientem in nubibus cæli cum virtute multa et majestate, et mittet angelos suos cum tuba et voce magna, et congregabuntur electos ejus a quatuor ventis, et a summis cælorum usque ad terminos eorum (Ibid., 30). Qui suos angelos dirigit, et electos suos a summis cælorum usque ad terminos eorum colligit : diem vero ipsum, in quo hæc acturus est, fideliter novit. Et qui se cum virtute multa et majestate prædixit venire, diem ipsum in quo venturus est non poterit ignorare. Aut quomodo diem ipsum non noverit, qui Patri scire illum prædixit, et se unum cum Patre declarare maluit? Ego, inquit, et Pater unum sumus (Joan. x, 30). Et iterum : Qui me videt, videt et Patrem meum. Et : Ego in Patre, et Pater in me est (Joan. xiv, 9, 10). Dum hæc cuncta igitur intulit, unumque se in Divinitatis natura cum Patre esse prædixit ; diem utique novit, sed dicere apostolis noluit secundum quod illis post resurrectionem suam interrogantibus dixit : Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ Pater po-

A suit in sua potestate (Act. i, 7). Quando dicit : Non est vestrum, scire ostendit quod ipse sciat ; sed non expediat nosse apostolis, ut semper incerti de adventu Judicis sic quotidie vivant, quasi die alia sint iudicandi.

Quod si in tuæ obstinationis sententiâ ; ut diem illum Dominus nesciat, perseveras ; ergo secundum tuam oppositionem nec ipse Dominus sciebat ubi Adam se inter ligna paradisi absconderat, quando ei dicebat : Adam, Adam ; ubi es (Gen. iii, 9)? Et ad Cain dixit : Ubi est Abel frater tuus (Gen. iv, 9)? Et Abraham ait : Ubi est Sara uxor tua (Gen. xviii, 9)? Qui hæc vero cuncta quasi ignorans narravit, ipse utique, ut in Evangelio scriptum est, Lazarum quem resuscitare veniens sciscitavit dicens : Ubi posuisti eum (Joan. xi, 34)? Et qui mortem longe positus discipulis jam manifestaverat, hic locum tumultu, ut nesciens, inquirebat. Sed ut tua est assertio, ergo nec Dominus iterum sciebat, quia Abraham Dominum timebat, sed postquam in sacrificio filium obtulit, tunc eum se timere utique prospexit, et ideo illi dixit : Non immittas manum tuam in puero, nec facias illi quidquam : nunc cognovi quod times Dominum, et non peperisti filio tuo unigenito propter ræ (Gen. xxii, 12). Hæc vero cuncta adverte, et qualiter intelligenda sunt ne erubescas sciscitare : quia ille vere omnia novit qui hæc (quasi nesciens) diversa mundi prædixit, et ipse cuncta visibilia atque invisibilia condidit atque creavit.

* Superesse videtur quem.

ANNO DOMINI DCCCLXI.

S. PRUDENTIUS

TRECENSIS EPISCOPUS.

NOTITIA HISTORICA IN S. PRUDENTIUM.

(Apud Antonium, Biblioth. vet. Hisp.)

Alphonsi Magni regis tempore, et sub Carolo Crasso Gallis imperante, PRUDENTIUS, Hispanus natalibus, Trecensem in ea gente, ut Hispani, alias alii, Ecclesiam obtinuit. GALINDONEM, seu GALINDUM, cognomento PRUDENTIUM, vocant eum Annales Bertiniani (a) ad annum 861, ut inde magis confirmetur natione Hispanum fuisse : quod in iisdem legitur Annalibus, auctoris fere æqualis, qui ad annum usque 882 res in Francia gestas persecutus est. Hispaniense quippe hanc fuisse appellationem, Galindus Aragoniæ comes II, Azenarii filius, e monumentis hujusce regni antiquis assatim notus (b), dubitare nos haud sinit. Quid vero impedit ex eadem progenie cum Galindo nostro Prudentio fuisse? nam et vixisse pares ; obitus Galindi comitis post annum sæcularem octingentesimum, ut fama est, contingens, evincit manifeste. Galindo item Eneconis apud Eulogium martyrem in epist. ad Wiliesindum Pampilonensem episcopum istius regionis homo fuit : ad quem, Eulogium scriptis scholus Ambrosius Morales in tabularii Compostellanæ Ecclesiæ tribus vetustis-

C simis diplomatibus affixum Galindonis nomen sese vidisse ait.

De patria incertus auctor Rerum Frodoberiti abbatibus, quem Barthius Advers. lib. xviii, cap. 11, laudat : Erat, inquit, per idem tempus præfate sedis antistes Prudentius nomine, natione Hispanus, pontificalis vitæ institutione clarissimus, in divinis rebus undecunque non mediocriter eruditus. Imo et ipse Prudentius in carmine quodam ad codicem Evangeliorum prævio Hispania genitum se, ac Celtas deductum, ibique alium ait. Aprime se litterarum virum anonymus idem Bertinianus auctor appellat. Multus quoque est Lupus Ferrariensis in eo laudando. Inter recentiores Barthius sui sæculi litteratorum facile principem vocat lib. xlv Adv., cap. 19, ubi et subjungit : Eruditissimum eum episcopum fuisse clamant cœtanei omnes, et imitatio optimorum auctorum eo ævo admodum rara. Et lib. xviii, cap. 11 : Cordatum et scientem antiquitatis vocat.

D Interfuisse legitur pluribus Galliarum synodis episcopus, Parisiensi anno 846 ; Turonensi iv (alias Pa-

(a) Hoc est, habitus ex Bertiniani monasterii codice, tomo III Hist. Francorum, pag. 212.

(b) Vide Blancam in Aragon. Rerum commentariis, tomo III Hisp. Illust., pag. 596. Suritam in Indicibus

Aragon., eodem tomo, pag. 6, et lib. i Hist. Aragon., vulgaris, cap. 4. Joann. Briz, lib. i Hist. de S. Juan de la Peña, cap. 46, in fine.

Troyes.